

Балканска гива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), сн. Ангел Дюгмеджиев

Изпълнителна агенция по горите, Министерство на земеделието и храните

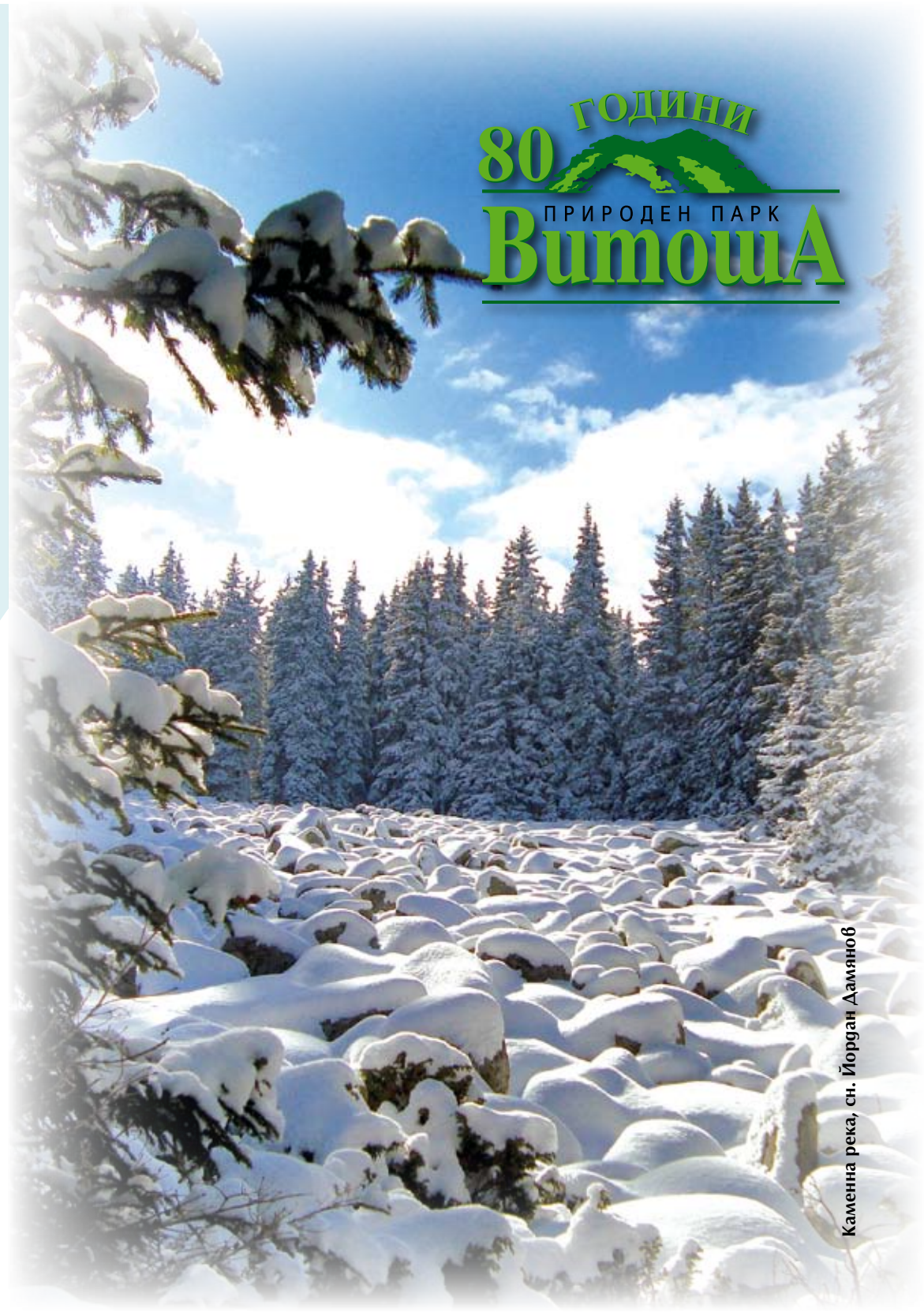
ДИРЕКЦИЯ НА ПРИРОДЕН ПАРК „ВИТОША“

София 1303, ул. „Антим I“ №17, тел.: +359 2/989 53 77, 988 58 41, 980 56 88
e-mail: dppvitosha@iag.bg, www.park-vitosha.org, www.bg-park.net

Проектът „Дейности по устойчиво управление на Природен парк „Витоша“ се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“

www.ope.moew.government.bg

80 ГОДИНИ
ПРИРОДЕН ПАРК
Витоша

Каменна река, сн. Йордан Дамянов

Витошко лале (*Trollius europaeus*), сн. Йордан Дамянов

Витоша – най-старият парк на Балканите

От хилядолетия поминъкът на населението в подножието на Витоша винаги е бил свързан с планината. Старите документи показват, че до преди няколко века Витоша е била покрита с останки от непроходимата *Magna silva bulgarorum* (Великата гора на българите). Днес части от тази древна гора са запазени по горните течения на Бистришка, Янчовска и Владайска реки.

През 1934 г., с активното участие на българската природозащитна обществено-научна организация, част от планината Витоша с площ 6600 хектара е била обявена за парк. Това е първият парк не само в България, но и на Балканския полуостров. Границите на парка са се променяли неколкостранно и днес обхващат цялата планина с площ 27 079 ха. Залесените територии са около 60% от планината.

Изследванията показват, че в парка са разпространени 1489 вида висши растения като десет от тях – само в България (български ендемити), а петдесет и девет са включени в Червената книга на България. Тук са установени около 500 вида сладководни водорасли, 805 вида гъби, над 360 вида лишеи (22 от тях – единствено на Витоша), 326 вида мъхове (47% от мъховата флора на България). На територи-

ята парка са установени 61 основни типа природни местообитания. Най-голям природозащитен интерес представляват естествените смърчови гори, буковите гори и крайречните съобщества. Други специфични типове природни местообитания са каменните реки, сипеите и торфищата.

Богато е разнообразието и на животинския свят. По брой на ендемитни редки и реликтни видове Витоша е на второ място в България. Тук се срещат 148 ендемитни вида (български и балкански), 300 редки и 85 реликтни вида безгръбначни. В парка са установени 22 вида земноводни и влечуги, над 200 вида птици, като 120 от тях гнездят на територията на парка. Прилепите са 13 вида и най-много се срещат в пещерите на Боснешкия карстов район. Независимо от непосредствената близост с милионната столица, паркът се обитава от почти всички видове едри бозайници у нас. Заради продължителната защита на уникалната витошка природа, днес София е единствената европейска столица, по границите на която се срещат мечката, вълкът и дивата коза. При създаването на парка са били обявени едни от първите резервати в България – „Бистришко бранище“ и „Торфено бранище“. Най-голямата забележителност на

резервата „Бистришко бранище“ (обявен за биосферен през 1977 г. по международната програма „Човек и биосфера“ на UNESCO) са представителните смърчови екосистеми, субалпийските и скални съобщества. Резерватът „Торфено бранище“ съхранява най-значителния за България комплекс от високопланински тофища, както и свързаната с тях влаголюбива растителност.

Природният парк Витоша е част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 и е защитена зона по двете европейски природозащитни директиви – за птиците и за местообитанията.

На територията на парка, в Боснешкия карстов район, е разположена пещерата „Духлата“. Тя е най-дългата и една от най-красивите пещери в България. Разположена е на 7 етажа и в нея текат 6 подземни реки, а общата ѝ дължина надхвърля 18 км.

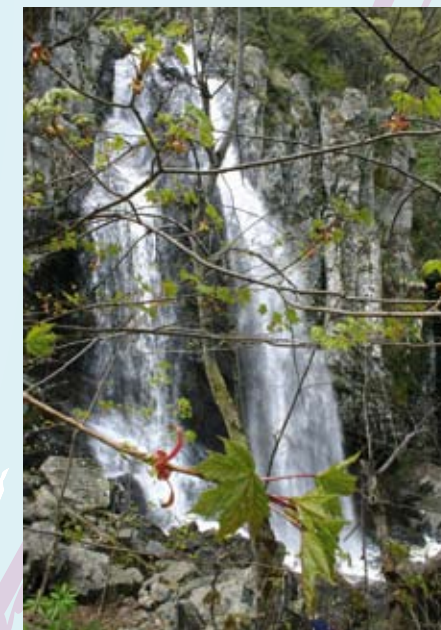
От Витоша води началото си организираното туристическото движение в България. През 1901 г. в парка е поставена и първата у нас туристическа маркировка, сочеща пътя от Драгалевци към Черни връх.

От съществуващите в района на планината в миналото над 40 манастири, са се запазили само два: Драгалевският „Света Богородица Витошка“ и Кладнишкият „Св. Никола“. Боянската църква „Св. Пантелеймон“ (X-XI в.) е разположена на границата с парка. Като забележителност със световно значение, тя е обявена за обект на световното културно и природно наследство на UNESCO.

Витоша е най-посещаваната планина у нас. Тя е предпочитано място за провеждане на практически занимания, свързани с наука и спорт. За любителите на природата от всички възрасти Дирекцията на Природен парк Витоша изгради няколко музея – на мечката, на совите и на водното конче, създаде ботаническа алея за незрящи, спортно-информационна алея за хора с увреждания на опорно-двигателния апарат, торфищна информационна алея, детски информационно-развлекателен център, национален парков информационен център с богатата информация за

защитените територии в България и по света. През 2012 г. отвори врати Детският екостационар „Бели брези“. Той е в непосредствена близост до музеите на совите и на водното конче недалеч от Дендрариума. Сградата беше построена с естествени материали – глина, камък и дърво. Екостационарът предлага възможности за провеждане на програми за екологично обучение със съвременен демонстрационен оборудване. От май 1998 г. Министерството на околната среда и водите поддържа природозащитния информационен център „Витоша“ в Драгалевци – първият от веригата информационно-образователни центрове към защитени територии в България.

Днес общата дължина на пътеките и алеите, които водят посетителите на парка към туристическите центрове е над 300 км. През парка преминава и част от Европейския туристически маршрут Е-4, който свързва Пиринеите с Алпите, Рила и Пелопонес. Главните туристически маршрути в парка са над 30, лифтовете съоръжения са с обща дължина 13 км и капацитет 6 000 души/час. Настанителната база в парка е с капацитет 3 990 легла в хижи, хотели и почивни станции.

Боянски водопад, сн. Йордан Дамянов